

A New York Times megemlékezése A. S. Neillről

október 26, 2013

1973. szeptember 24.

Summerhill vezetője A.S. Neill 89 éves korában elhunyt

A. S. Neill egy innovatív angol iskola alapítója, ahol a gyerekek a saját igényeik szerint fejlődhetnek.

Ma, 89 éves korában Aldenburgh-ban, Suffolk megyében elhunyt A. S. Neill, a forradalmi és vitatott Summerhill iskola alapítója.

A gyereken hívó

Neill azt gondolta, hogy a tradicionális iskola a felnőttek neurotikus öntőformájába erőlteti a gyerekeket. Summerhillben, a Suffolk grófság Leiston városában 1924-ben alapított iskolában, a gyerekek önmagukat kormányozzák magukat és csak akkor látogatják az órákat, ha ezt kívánják.

“Az a véleményem, hogy a gyerek eredendően bölcs és realista” – írta *Summerhill: A Radical Approach to Child Rearing* című 1960-ban megjelent könyvében. “A gyerek addig fog fejlődni, amíg azt a képességei lehetővé teszik, ha szabadon hagyjuk minden felnőtt befolyástól”.

Hangsúlyozva a különbséget a szabadság és szabadosság (féktelenség) között, Neill mesélt egy mamáról, aki állította, hogy olvasta Neill összes könyvét, és lányát „Neill-i gyerekként” nevelte fel.

A „Neill-i gyerek” azután csizmában Neill szobájában levő zongora tetejéről átugrott a heverőre, és azt trambulinnak

szándékozott használni. Neill kételkedésképpen a fejét csóválva megjegyezte: „Az emberek olyan gyakran nem értik, hogy a szabad gyerek nem bolond gyereket jelent.”

A szakértők által dicsért

Néhány pedagógustárs, akik valószínűleg alaposabban ismerték könyveit, mégis elítélték Neillt. Max Rafferty a Kalifornia Iskola Felügyelet konzervatív munkatársa azt írta a „Summerhill: mellette és ellene” (For and Against) c. könyvben: „Inkább küldeném a gyerekeket egy bordélyházba, mint Summerhillbe.”

De más szakértők, főképpen pszichológusok és szociológusok, hasonló rajongással támogatták: az antropológus Ashley Montague azt mondta, hogy Neill a gyereknevelés nagy úttörője. Henry Miller író kijelentette, hogy Neill-nek nincs párja a nyugati világban.

Alexander Sutherland Neill a kelet Skóciai Forfarban született, ahol apja iskolájában tanult – gyenge eredménnyel. Miután (segéd) tanítóként tanított évekig, ebből három évig egy mereven fegyelmezett iskolában, amelyet gyűlölt. Neill végül bejutott az Edingborough-i egyetemre, ahol 1912-ben angoltól mesteri fokozattal végzett.

Nem sokkal ezután igazgatója lett egy skót kis falu iskolájának, ahonnan a gyerekek 14. évüket betöltve szolgálók vagy mezei munkások lettek. Itt kezdtek kikristályosodni ez oktatásról szóló nézetei, amit 21 könyvéből az elsőben az „egy iskolamester naplójában” (*A Dominie's Log*) írt le.

Neill kilépve kadétként bevonult a tüzérségbe, és még az első világháború alatt találkozott Homer Lane-nel, egy olyan kísérleti iskola alapítójával, ahol önkormányzat működött. Lane lett Neill első pszichoanalitikusa, és bevezette őt a freudi pszichoanalízisbe.

Németországi kezdetek

1921-ben Neill segítette egy nemzetközi iskolát szervezni Drezda egy elővárosában. Innen Ausztriába költözött, ahol a szokatlan tanmenet a kormányzat és a helyi közösség ellenállásába ütközött. 1924-ben hazavitte iskoláját, először Anglia déli partjára, majd később a Londontól nem messze fekvő Leistonba, Summerhill Iskola néven.

Neill azt írta könyvében Summerhillről, hogy a következő legfontosabb gondolattal indították első feleségével az iskolát: „inkább alakítjuk az iskolát a gyerekekhez, mint a gyereket az iskolához”.

Ehhez lemondtak minden fegyelmezésről, minden irányításról, minden erkölcsi nevelésről, minden vallásos nevelésről. Summerhillnek nincsen új tanítási módszere – írta, és hozzátette – „a gyerek, aki meg akar tanulni nagy számokkal osztani, meg fogja ezt tanulni, nem számít hogytanítják.”

„A gyerekek, akik óvodásként jönnek Summerhillbe kezdettől fogva látogatják az órákat ” számolt be Neill. „Gyerekek, akik más iskolából érkeznek fogadkoznak, hogy soha nem fognak semmilyen bestiális tanítást látogatni.” A tanítástól való utálat lecsengésének átlagos ideje három hónap, tette hozzá.

Hangsúlyozta, hogy a „félelem hiánya a legfontosabb dolog, ami egy gyerekkel történhet” Neill elmesélte, hogy egyszer felment a lépcsőn, hogy tiltakozzon a párnacsatázó gyerekeknél, akik megzavarták munkájában.

Amikor felértem elhussanó léptek zaja hallatszott és a folyosó üres volt és csöndes. Azután hallottam egy csalódott hangot: ‘Ez csak Neill’, és a játék folytatódott. Amikor elmagyaráztam, hogy egy könyvet próbálok írni a földszinten, akkor megértést mutattak, és megegyeztek, hogy abbahagyják a zajongást. Az ok, amiért elhussantak, az volt, hogy azt gondolták, hogy egy takarodó-felelős közeledik (aki az idősebb gyerekek közül kerül ki).”

Neill egyszer elmagyarázta, hogy az a fegyelem, amit ő támogat nem a hadseregben vagy a börtönben uralkodó, gyűlöleten és félelmen alapuló fegyelem, hanem az, amelyik a zenekarban uralkodik, és a szereteten alapul. „Az első hegedűs nem félelmében engedelmeskedik a karmester pálcájának, hanem azért mert szeretné a szimfóniát a legjobban játszani, ahogyan a karmester is.”

Neill azt mondta, hogy a legfontosabb munkája Summerhillben az volt, „hogy csöndben ül, és helyesli azokat a dolgokat, amelyeket maga a gyerek helytelenít, és ezzel segít legyőzni a gyerekre erőltetett lelkiismeretet, az öngyűlöletét.”

Az iskola nem ismeri az iskolakerülést, ritka a honvágy, rendkívül kevés verekedés fordul elő, és nagyon ritka a betegség. Neill mondja: annak van értelme, hogy „az élet oldalán állunk – mert elfogadjuk az emberi test létezését.”

A koedukált bentlakásos iskola Leistonban 45 és 60 közötti gyereklétszámmal működik. Az utóbbi években a többség a Egyesült Államokból érkezett. A gyerekek 5 és 16 év közöttiek. A tanórák és sportfoglalkozások látogatása nem kötelező. A társas viselkedés szabályait és a kihágásokért járó büntetéseket a heti gyűlés határozza meg, ahol minden gyerekeknek és felnőtteknek egy szavazata van.

Szavak, amelyek ártanak

A törvénykönyv nem megengedő volt. Neill nem hitt abban, hogy egy gyerek a többiek jogaiba gázolna, de óvott a moralizáló megítélés, magatartás alkalmazásától: Az olyan szavak használata, mint „szófogadatlan”, „szégyenletes”, ártalmasak.

A múlt évben megjelent önéletrajzának címeként egy vidám történet csattanóját választotta, amely az iskola közvetlen, vidám légkörét bizonyítja. A *Neill! Neill! Orange Peel!* (Neill, Neill, Narancshéj) c. könyv címe egy gyerek vicces gúnyolódása az igazgatón, amit Neill örömmel nyugtáz. A könyvről a New York Times-ban megjelent recenzióban ezt írja

Christopher Lehmann-Haupt:

„...a könyv számos pontján felvillan az, ami egy varázslatos tanárrá tette: a skót józan ész, ami megérti azt, hogy mi van az emberi viselkedés hátterében, annak meglátása, hogy mennyi minden értéktelen dolgot oktatnak az iskolákban, és a szenvedélyes vágya, hogy összekösse az életet a tanulással, a gondolkodást az érzelmekkel.”

A recenzenst leginkább az fogta meg, hogy „Neill harcosan és kimeríthetetlenül küzd azért, hogy (a tanárok) és a szülők a gyerek oldalán álljanak”; érvelése mindig türelmes, hibátlanul logikus, de ugyanakkor érvei eredetiek, humorosak a büntetéssel és az elnyomással szemben. Mindig különbséget tesz a szabadság és a szabadosság (féktelenség) között, és rendíthetetlen bátorsággal él a meggyőződése szerint.”

Neill első felesége, született Ada Lindesay Neustatter 1944-ben hunyt el. Neill egy év múlva újra házasodott. Felesége Edna May Wood, akitől egy gyereke született, Zoe.

Fordította: Fóti Péter

Kapcsolódó oldalak:

- Fóti Péter: Neill öröksége – Gondolatok a New York Times nekrológja kapcsán (tani-tani on-line alternatív pedagógiai lap)
- A Summerhill Iskoláról
- Summerhill Dráma (BBC) film
- David Gribble: Summerhill
- Mi történt Summerhill után? – summerhilli diákok életrajzai